

JAARVERSLAG 2019 A.A. BREDIUSSTICHTING

Op het moment van schrijven lijkt de wereld te zijn stilgevallen, zeker in vergelijking met het bruisende, 'gewone' jaar 2019 vol activiteiten, waarvan er niet één werd opgeschort of afgelast. Van dat jaar wordt in het onderstaande verslag gedaan.

Nieuwe bestuursleden

In mei traden vier nieuwe bestuursleden toe: Daniëlle Slootjes als voorzitter, Mariëtte Verhoeven als secretaris, Martijn Prins als adviserend bestuurslid en Theo Theunissen als penningmeester. Daniëlle Slootjes is universitair docent en onderzoeker aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Haar onderzoek richt zich op massagedrag in Rome en Constantinopel, op Laat-Romeinse en Byzantijnse bestuursstructuren, en op ontwikkelingen in het vroege christendom. Mariëtte Verhoeven is kunsthistorica en is verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen als onderzoeker. Haar belangstelling gaat uit naar de veranderingen die m.n. religieuze vroeg-christelijke en Byzantijnse bouwwerken hebben ondergaan in de loop van hun geschiedenis. Samen met Daniëlle werkt ze aan een Nederlandstalige, breed toegankelijke geschiedenis van het Byzantijnse Rijk. Martijn Prins is als architect afgestudeerd aan de TU Delft. Ook hij is geïnteresseerd in de geschiedenis van gebouwen maar richt zich daarbij planologisch op een juiste inbedding van die bouwwerken in een moderne omgeving en vooral ook in een sociale context. Theo Theunissen is hoofddocent en onderzoeker op het gebied van computerarchitectuur aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), afdeling ICA. Hij studeerde filosofie en daarna kunstmatige intelligentie. Deze studies combineert hij in een promotieonderzoek naar de ontwikkelingen in de programmatuur-technologie in een richting die steeds meer uitgaat van verbale communicatie en interactie binnen kleine teams.

Muntencollectie naar de Nederlandse Bank

In het indrukwekkende gebouw van De Nederlandse Bank aan het Westeinde 1 te Amsterdam werd op 8 november de mooie collectie Byzantijnse munten die de Brediusstichting had verkregen uit een schenking, in bruikleen gegeven aan de DNB voor een periode van 5 jaar die bij het verstrijken van de termijn stilzwijgend 'tot wederopzegging' zal worden verlengd.

Lezingen en studiebijeenkomsten

18 januari, 15 februari en 15 maart: DIDASKALÍON IX, oosters christendom en westerse cultuur – *DE SACRAMENTEN, DE INSPIRATIE VAN HET OOSTERS CHRISTENDOM*
Zes studiebijeenkomsten op drie dagen o.l.v. theoloog drs. Leo van Leijsen. Mede geïnspireerd door een publicatie van de Wereldraad van Kerken (*Reading the Gospels with the Early Church*, 2013) past Didaskalíon op bescheiden wijze vormen van geestelijke lezing, lectio divina, en dito gesprek, collatio, toe. In de 9e editie van dit leerhuis werden de sacramenten (Dooop, Eucharistie, Ziekenzalving etc.) behandeld zoals men die viert in het oosters christendom. Er was – facultatief – voorzien in een bezoek aan een dienst in een Russisch-orthodoxe parochie in Amsterdam op een zondag in het voorjaar van 2019.

20 januari: *TUSSEN KUNST EN KITSCH IN 'ARABISTAN'*

Voordracht door prof. dr. Faustina Doufikaar-Aerts. In de afgelopen veertien eeuwen hebben zich in het Islamitische cultuurgebied zeer uiteenlopende kunstvormen ontwikkeld met verschillende kenmerken en stijlen. Tijdens de presentatie werd een wereld tot leven geroepen, die zich globaal uitstrekt van de noordelijke delen van Afrika, via het Midden-Oosten en Centraal Azië tot aan China en Zuidoost-Azië. In vroeger eeuwen behoorden ook Andalusië en Sicilië tot de gebieden waar de Islamitische kunst tot bloei kwam.

17 februari: *'DAYR ANBA HADRA' – EEN KLOOSTER OP DE WESTOEVER BIJ ASWAN,*

Voordracht door dr. Gertrud van Loon. In deze lezing vertelde Gertrud van Loon over het Simeonsklooster, dat is gewijd aan Anba Hadra, een vierde-eeuwse kluizenaar die de eerste bisschop van Aswan werd. Het klooster is gelegen tegenover het eiland Elephantine op de westoever van de Nijl. Dr. van Loon ging in op diverse aspecten, zoals: Wie was Anba Hadra? Hoe was dit klooster ingedeeld en hoe heeft het gefunctioneerd? Wat vertellen de wandschilderingen over de geschiedenis?

17 maart: *DE RUSSISCHE VOLKSKUNST*

Voordracht door drs. Larisa Shcherbenok. Parallel aan elkaar ontwikkelden zich in Rusland twee culturen, de cultuur die op het Westen geënt was en de eigen, nationale volkscultuur. Ver weg van de hoofdstad, in de eindeloze velden en bossen van Rusland, hielden de mensen vast aan oude gewoontes. Gedwongen door de lange en vaak ijsskoude winters, zochten vooral de plattelandsbewoners naar zinvolle bezigheden binnenshuis. Deze vonden zij vaak in kunstnijverheid, het met fantasie, humor en grote artistieke verfraaiing en decoreren van allerlei gewone gebruiksvoorwerpen.

29 september: *SPRAAKMAKENDE BYZANTIJNSE KEIZERINNEN*

Voordracht door drs. Hein van Dolen. Niet minder dan 99 keizerinnen hebben in de lange geschiedenis van het Byzantijnse rijk op de troon gezeten. In de lezing passeerden enkele figuren van diverse pluimage en herkomst de revue: geleerde, heilige, slecht befaamde, hoogbegaafde, en niets ontziende vrouwen die doorgaans in het *Gynaikitis* (vrouwenvertrek) van het immense paleis verbleven, maar ook vaak genoeg in de openbaarheid traden.

3 november: *ETHIOPISCHE EN KOPTISCHE LITURGIEËN EN HUN MUZIEK, TWEE CHRISTELIJK ORTHODOXE CULTUREN*

Voordracht door dr. Magdalena Kuhn. In deze presentatie werd besproken hoe verschillend Ethiopische en Koptische liturgische culturen zijn. Na een korte inleiding over de geschiedenis van Egypte en Ethiopië werd in het eerste deel van de lezing de taal en liturgie van de beide christelijk orthodoxe tradities aan de hand van veel afbeeldingen getoond. We zien grote verschillen in architectuur, kleding en iconen. Het tweede deel was gewijd aan de muziek.

14 december: *DE ICOON VAN DE HEILIGE DRIE-EENHEID*

Voordracht door de Vlaamse icoonschilder Joris van Ael. Deze lezing viel uiteen in twee gedeeltes. In het eerste gedeelte ging de spreker in op de patristische exegese van de Gastvrijheid van Abraham en gaf hij een historische schets van de ontwikkeling van de

iconografie van de H. Drie-eenheid. Het tweede gedeelte wijdde hij aan het 'lezen' van de beroemde icoon van Andrej Rublev in theologische en spirituele zin.

Cursussen

2 februari, 2 maart, 13 april, 11 mei, 8 juni, 21 september, 19 oktober, 16 november en 14 december: *CONVERSATIE NIEUWGRIEKS VOOR GEVORDERDEN*

De cursus werd gegeven in de vorm van rondetafelgesprekken in het Grieks, o.l.v. Marianthi Michailidou. Onderwerpen waren de actualiteit en de literatuur. Ook werd gericht aandacht besteed aan grammaticale problemen.

19 januari, 16 februari, 16 maart, 20 april, 28 september, 26 oktober, 30 november, 21 december en 18 januari: *SPREEK- EN LUISTERVAARDIGHEID RUSSISCH VOOR GEVORDERDEN*
Docente Tatjana Polman koos de actualiteit, filmfragmenten, literaire werken en de moderne geschiedenis van Rusland als onderwerpen voor conversatie. Victoria van Aalst stelde vertaalkwesties aan de orde en besteedde aandacht aan de grammatica door middel van probleemgerichte oefeningen. Gewerkt werd o.a. met de leer methode *Rusland zonder Grenzen*.

26 januari en 2 november: *(OUD)KERK-SLAVISCH*

Docenten Hans Thuis en Victoria van Aalst gingen aan de hand van specifieke oefeningen in op grammaticale kwesties. Daarnaast werden er Kerkoslavische teksten en altijd weer ontwapenende gedeelten uit de hagiografisch rijke Oudrussische kronieken gelezen en er werd een begin gemaakt met de integrale vertaling van de vita van de h. Alexander Nevskij. Ook werd aandacht besteed aan opschriften op iconen.

12 t/m 19 juni: *INTENSIEVE CURSUS ICOONSCHILDEREN*

Al vanaf haar oprichting organiseert de A.A. Brediusstichting eenmaal per jaar een intensieve cursus icoonschilderen. Al geruime tijd wordt deze cursus gegeven door de uit Iași, Roemenië, afkomstige en vooral in Engeland actieve icoonschilder Cristinel Ioan Pâslaru. Thema van de cursus was dit keer de 'Italo-Byzantijnse' icoon van de Moeder Gods zoals die geschilderd werd door de proto-renaissancistische Italiaanse schilder Duccio.

15 t/m 18 augustus: voor de negentiende maal *MUZIEK IN KASTEEL HERNEN*, masterclasses viool gegeven door Ilona Sie Dhian Ho. Deze intensieve vioolcursus was zoals altijd bedoeld voor jonge violisten vanaf 10 jaar als ondersteuning van en aanvulling op hun reguliere studie bij een privédocent, op een muziekschool of aan een conservatorium.

Concerten

In 2019 werden er drie concerten georganiseerd in het kasteel van Hernen. Op 3 februari brachten de Griekse violist Alexandros Halapsis en de Nederlands-Russische pianist Michail Markov een programma met werken uit de Romantiek ten gehore. Op 18 augustus leverden alle deelnemers aan de masterclasses 'Muziek in Kasteel Hernen' weer een vaak roerende

bijdrage aan het slotconcert van de cursus. Op 26 december werd het traditionele kerstconcert uitgevoerd door Hanneke Rouw, cello, en Masha Galperina, piano, eveneens met een romantisch programma.

Publicaties

Het redactionele werk voor de uitgave van de akten van het congres 'Byzantine Chant, Radiation and Interaction' dat in Hernen werd gehouden, is in 2019 afgerond, maar de akten zijn helaas nog niet verschenen in de serie Eastern Christian Studies, **uitgegeven door** Peeters Press Leuven i.s.m de A.A. Brediusstichting. De redactie was in handen van Christian Troelsgård (Universiteit Kopenhagen) en Gerda Wolfram (Wenen).

Tuinmarkt

Op de eerste zaterdag van juni maakte de Brediusstichting i.s.m. de Stichting Geldersche Kasteelen de organisatie Tuinmarkt Kasteel Hernen weer mogelijk. Deze sfeervolle tuinmarkt wordt steeds populairder bij zowel kwekers als de echte tuinliefhebbers. De organisatie **was** weer in handen van een enthousiaste groep vrijwilligers uit de omgeving. Meer dan 40 gedreven kwekers uit Nederland en België waren aanwezig en de markt werd bezocht door bijna 1800 bezoekers. De opbrengst van de markt was weer bestemd voor een goed doel ging dit jaar voor een deel naar de stichting Majak en voor een deel naar het onderhoud van de kasteeltuin.

Samenwerking met derden

De samenwerking tussen de A.A. Brediusstichting en de Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen, de Stichting Vrienden van de Orthodoxe Kunst, de Afdeling Oude Geschiedenis van de Radboud Universiteit te Nijmegen en de Katholieke Vereniging voor oecumene in Den Bosch verliep goed. Planningen werden afgestemd.

Subsidies

In 2019 werd ca € 4000,- (veel minder dan gepland was) aan subsidies verstrekt. Aan o.a. de stichting 'Majak' werd een schenking gedaan. Deze stichting (Маяк = vuurtoren, baken) helpt in Orenburg, de Oeral, kinderen met een beperking bij hun scholing en biedt hun als vervolg daarop een eigen woonruimte waar ze beschermd kunnen wonen en van waaruit ze onder begeleiding kunnen werken. Belangrijk is dat het initiatief navolging vindt in naburige, voormalige Sovjetrepublieken. Ook werd er een subsidie gegeven voor een wetenschappelijke publicatie.